

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	3
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Вибіркова
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестр	5

ІКОНОГРАФІЯ

Семестр 5 (осінь 2023)

1 вересня — 14 грудня

Викладач	Шуліка Вячеслав Вікторович, доцент, PhD (кандидат мистецтвознавства)
E-mail	shulikavv@ukr.net
Заняття	Вівторок 13.00–14.35, он лайн
Консультації	Субота 10.00–11.30
Адреса	Он лайн
Телефон	+380502782125 (Вайбер, Телеграм)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи та спілкування в чаті Телеграм, тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — Іконограф.); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультування з викладачем відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ*Методичні рекомендації*

1. Креховецький Я. Богослов'я та духовність ікони. Львів: Свічадо, 2005. 196 с.
2. Овсійчук В. Кривавич Д. Оповідь про ікону. Львів: інститут народознавства НАН України, 2000. 396 с.
3. Степовик Д. В. Іконологія й іконографія. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. 319 с.
4. Шуліка В.В. Методичні рекомендації з теми: «Іконографія Ісуса Христа (Прямі зображення)» для студентів спеціалізації реставрація творів мистецтва при вивченні дисципліни «Іконографія». Харків: ХДАДМ, 2010. 36 с

5. Шуліка В.В. Методичні рекомендації з теми: «Іконографія Ісуса Христа (Символічні зображення)» для студентів спеціалізації реставрація творів мистецтва при вивченні дисципліни «Іконографія». Харків: ХДАДМ, 2010. 21 с.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Проектор. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word. Zoom

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета даної дисципліни полягає у наданні студентам базових знань щодо іконографії християнського мистецтва. Оволодіння знаннями з дисципліни «Іконографія» здійснюється з урахуванням початкового рівня знань студентів і спрямовано на продуктивне засвоєння принципів роботи з дослідження творів сакрального мистецтва.

Завдання курсу є навчання студентів теоретичним і практичним навичкам, які необхідні при роботі з пам'ятками християнського мистецтва.

На лекційних заняттях студенти набувають здатність володіти знаннями з історії християнського мистецтва, відрізнити іконографічні типи зображень, знати термінологію іконопису, семантику християнського мистецтва, вміти застосовувати набуті знання під час наукової та практичної роботи (реставрація, іконопис то що).

Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) компетентності:

1. здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища;
2. здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки; здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі;
3. здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності;
4. здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Спрямованість дисципліни визначається професійним сприйняттям особливостей реставраційної, мистецької та експертної практики.

Дисципліна вивчається протягом одного семестру 3-го курсу (3 кредитів ECTS, 90 навчальних години, в тому числі 30 годин — аудиторні лекційні заняття та 60 години — самостійні). Всього курс має 2 модулі та 8 тем.

1 МОДУЛЬ містить 5 тем: 1. Церковне та світське мистецтво. Вступна лекція. 2. Образ у християнському мистецтві, принципи іконного зображення. 3. Мистецтво перших християн. Ставрографія. 4. Іконографія Пресвятої Трійці. 5. Іконографія Ісуса Христа.

2 МОДУЛЬ містить 3 теми: 1. Іконографія Ісуса Христа. 2. Іконографія Богоматері. 3. Іконостас.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та практичних занять. Самостійна робота спрямована на закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за лекційними темами дисципліни в контексті власного наукового дослідження. В якості додаткового завдання передбачено виконання аналітичного рисунку-картону до ікони (розмір 40X50).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є заліки. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи. Для тих студентів, які бажають покращити результат, передбачені письмові контрольні питання за темами дисципліни (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	А	А+ 98–100	задовільно	64–74	D
			А 95–97		60–63	E
			А- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	В		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	С				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності студент має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю із студентами. Під час повітряної тривоги заняття не відбуваються.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, студент втрачає право отримати бали за тему, або надається інший перелік додаткових питань. Якщо це відбулось в процесі заліку — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
5.09	1	лекція	Церковне та світське мистецтво. Вступна лекція	2		
12.09	2	лекція	Образ у православному мистецтві, принципи іконного зображення	2		
19.09	3	лекція	Мистецтво перших християн. Ставрографія	2		
26.09	4	лекція	Іконографія Пресвятої Трійці.	2		
3.10	5	лекція	Іконографія Ісуса Христа.	2		
10.10	5	лекція	Оглавні та оплічні зображення Христа	2		
17.10	5	лекція	Поясні зображення Христа	2		
24.10	6	лекція	Зображення Христа на повний зріст, тронні зображення	2		
31.10	6	лекція	Символічні зображення Христа	2	Тести, або усне опитування	
7.11	7	лекція	Іконографія Богоматері.	2		
14.11	7	лекція	Іконографічний тип Одигітрія, Одигітрія-Перівлепта, Дексіакратусса	2		
21.11	7	лекція	Іконографічний тип Слеуса, Галактотрафусса, Взігання	2		
28.11	7	лекція	Іконографічний тип Параклесіс, Оранта, Панахранта	2	виконання аналітичного рисунку-картону до ікони (розмір 40X50).	
5.12	8	лекція	Іконостас	2		
12.12	8	лекція	Іконографічні програми іконостасів	2	залік	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–10
2	Поточний контроль	0–10
3	Поточний контроль	0–10
4	Поточний контроль	0–10
5	Поточний контроль	0–10
6	Поточний контроль	0–20
7	Поточний контроль	0–20
8	Поточний контроль	0–10
Всього балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматкуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматкуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

1. Аверинцев С. София-Логос. Словарь. Київ: Дух і літера, 2006. 912 с.

2. Александрович В.С. Покров Богородиці. Українська середньовічна іконографія. Львів: НАН України, Інститут Українознавства ім.І.Крип'яткевича, 2010. 468 с.
3. Бельтинг Х. Образ и культ: История образа до эпохи искусства. Москва: Прогресс-Традиция, 2002. 752 с. (Переклад німецької)
4. Бычков В. В. Малая история византийской эстетики. Киев: Путь к истине, 1991. 407 с.
5. Гелитович М. Богородиця з дитям і похвалою: ікони колекції Національного музею у Львові. Львів: Свічадо, 2005. 166 с.
6. Гелитович М. Українські ікони Спас у Славі. Львів: Друкарські куншти, 2005. 95 с.
7. Иоанн Дамаскин. Три слова в защиту иконопочитания. СПб.: Азбука-классика, 2001. 192 с. (переклад з грецької)
8. Креховецький, Я. Богослов'я та духовність ікони. Львів: Свічадо, 2005. 196 с.
9. Овсійчук В. Кривавич Д. Оповідь про ікону. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2000. 396 с.
10. Онеш К. Шнипер А. Иконы: чудо духовного преображения. Москва: Интербук, 2001. 301 с. (переклад з німецької)
11. Степовик Д. В. Іконологія й іконографія. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. 319 с.
12. Степовик Д. Історія української ікони Х-XX ст. Київ: Либідь, 1996. 438 с
13. Таранушенко С.А. Иконография украинских иконостасов. Харьков: ХЧМГУ, 2011. 163 с.
14. Таранушенко С.А. Український іконостас. Іконостаси Слобідської України. Харків: ХПММС, 2011. 152 с.